

JUSTITS MINISTERIET

Dato: 20. august 2022
Kontor: Proces- og Insolvensrets-
kontoret
Sagsbeh: Sofie Dahl-Larsen
Sagsnr.: 2021-0035-0266
Dok.: 2200713

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelse af samrådsspørgsmål I og samrådsspørgsmål T
fra Folketingets Retsudvalg den 30. august 2022

Spørgsmål I

Vil ministeren redegøre nærmere for, i hvilket omfang ministeren forventer væsentlig billigere advokatydelser ved de af ministeren i skrivelse af 29. oktober 2021 oversendte forslag til mere konkurrence i advokatbranchen, jf. REU alm. del – bilag 35. Redegørelsen bedes primært fokusere på forbrugernes sædvanlige behov for advokatydelser.

Spørgsmål T

Vil ministeren redegøre for, hvordan regeringen forholder sig til kritikken om, at borgernes retssikkerhed er truet i sager mod det offentlige, herunder redegøre for om regeringen er indstillet på snarest at forbedre retsstillingen for borgerne bl.a. ved at sikre bedre muligheder for retshjælp og fri proces i sager mod det offentlige? Der henvises bl.a. til artiklen 'En kamp mod det offentlige kan nærmest "ruinere" borgeren, siger ekspert', Jyllands-Posten, den 11. november 2021.

Spørgsmålene er stillet efter ønske fra Preben Bank Henriksen (V).

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

[Indledning]

Tak for ordet. Og tak for spørgsmålene, som jeg vil besvare enkeltvist.

[Samrådsspørgsmål I – konkurrencen i advokatbranchen]

Jeg vil starte med at besvare spørgsmålet om konkurrencen i advokatbranchen. Det kræver, at jeg først siger et par ord om den analyse fra Konkurrencerådet, som danner grundlag for det brev, der henvises til i spørgsmålet.

[”Rammesætning”]

Konkurrencerådet offentliggjorde den 14. januar 2021 en analyse af konkurrencen i advokatbranchen. Analysen tager alene sigte på ”advokatbranchen” og ikke på det samlede marked for juridisk rådgivning, som omfatter meget andet og mere end advokater.

Analysen indeholder i alt 16 anbefalinger til, hvordan reguleringen af advokatområdet kan ændres ud fra et rent konkurrencemæssigt perspektiv.

Overordnet er det værd at hæfte sig ved, at knap 70 pct. af omsætningen i advokatbranchen ifølge Konkurrencerådet stammer fra rådgivning af erhvervskunder.

Samtidig er overskuddet – ifølge analysen – markant størst i de store advokatfirmaer, som overvejende sælger deres ydelser til erhvervskunder og i nogen grad til det offentlige.

Lidt populært sagt er det altså ikke den almindelige forbruger, men navnlig erhvervslivet – og i et vist omfang det offentlige – der danner det økonomiske fundament under de største danske advokatfirmaer.

Samtidig viser analysen, at det kun er en forholdsvis lav andel af advokatydelserne, som udbydes til almindelige privatkunder. Det kan f.eks. være rådgivning om skilsmisse, ægteskab, arv, inkasso, køb og salg af fast ejendom eller strafferetlige spørgsmål.

På den del af markedet, hvor privatkunderne befinder sig, er der i forvejen mange advokatfirmaer ”om buddet” og derfor stor konkurrence.

Alt det her betyder altså, at de konkurrencemæssige barrierer er størst på områder, der ligger langt væk fra den almindelige forbruger.

Det er min forventning, at de fire anbefalinger fra Konkurrencerådets analyse, som Justitsministeriet har valgt at gå videre med, vil gavne den almindelige forbruger i mødet med landets advokater. De anbefalinger vender jeg tilbage til om lidt.

Først vil jeg kort runde det retssikkerhedshensyn, som ligger bag de regler, der gælder for advokater i dag. Et hensyn, som efter min opfattelse også skal iagttages.

[Retssikkerhedshensynet tillægges for ringe vægt i Konkurrencerådets analyse]

Som min forgænger er inde på i sit brev til Retsudvalget af 29. oktober sidste år [2021] om håndteringen af Konkurrencerådets anbefalinger, ville en én til én gennemførelse af anbefalingerne efter Justitsministeriets opfattelse være forbundet med en række retssikkerhedsmæssige betænkeligheder. Det skyldes, at analysen generelt set tillægger hensynet til retssikkerheden en for beskeden vægt over for hensynet til konkurrencen.

Lad mig – for eksemplets skyld – fremhæve idéen fra analysen om, at advokater skal kunne yde rådgivning fra andre virksomheder end advokatvirksomheder:

Når jeg går til en bankrådgiver for at låne penge til et hus, ved jeg godt, at den lånerådgivning, jeg får, ikke er uafhængig. At rådgiveren ikke er ”min”, men først og fremmest er sat i verden for at varetage bankens interesser.

Når jeg går til en advokat og får rådgivning om en hushandel, forventer jeg derimod, at advokaten helt og holdent er på min side. Den forventning kan jeg have, netop fordi jeg har valgt en advokat.

Lad os nu forestille os, at min advokat er ansat i en bank og dermed – populært sagt – kan have både advokatka- sketten og bankkasketten på. Kan jeg da stole på, at rådgivningen fra min advokat om hushandlen ikke er påvirket af bankens interesser?

Nej, det kan jeg ikke. Og på den måde vil det helt centrale kendetegn ved en advokat være kompromitteret: Uafhængigheden.

[Valget af de fire forbrugerrettede anbefalinger og status på arbejdet]

For mig har det stor betydning, at den almindelige dansker har adgang til et trygt møde med retsvæsenet, herunder landets advokater. Samtidig er en høj tillid til retssystemet en nødvendig forudsætning for et velfungerende retssamfund.

Derfor er de fire anbefalinger, vi har valgt at gå videre med, valgt ud fra et ”forbruger-perspektiv”.

Kort sagt skal to af anbefalingerne sikre en højere grad af transparens om bl.a. advokatens pris, når en forbruger indgår en aftale med en advokat.

De to andre anbefalinger skal øge konkurrencen, når der udpeges kuratorer til konkursboer uden aktiver, og når et dødsbo udleveres til en autoriseret bobestyrer.

Justitsministeriet er i samarbejde med Erhvervsministeriet, Domstolsstyrelsen, Advokatsamfundet og Danske Advokater ved at se på, hvordan de udvalgte anbefalinger kan implementeres. Jeg har bedt om, at mine embedsmænd i forbindelse med arbejdsgruppen sikrer sig, at arbejdsgruppen også overvejer, om der er andre tiltag, der vil kunne gavne den almindelige forbruger i mødet med

landets advokater, og som derfor bør indgå i opfølgningen på rapporten.

Det er vigtigt, at implementeringen tager højde for den praktiske virkelighed, så anbefalingerne kan komme ud at leve. Derfor skal der arbejdes tæt sammen med alle aktører på området.

Jeg kan ikke love, at anbefalingerne vil medføre ”væsentligt billigere advokatydelse”, sådan som spørgeren henviser til. Men det er min forventning, at de vil øge gennemsigtigheden – også om prisen – og dermed sikre, at forbrugerne vil kunne vælge og fravælge en bestemt advokat på et så oplyst grundlag som muligt.

Det er desuden vigtigt for mig at understrege, at hverken min forgænger eller jeg med valget af ”forbrugerperspektivet” har udelukket, at der på et tidspunkt vil kunne arbejdes videre med andre af Konkurrencerådets anbefalinger. Det kan f.eks. være at undersøge mulighederne for, at andre end cand.jur. kan blive advokater.

Jeg kan desuden nævne, at Advokatrådet har vedtaget nye advokatetiske regler, der gælder fra den 1. september.

Med de nye advokatetiske regler ændres bl.a. reglerne om klientfiskeri og vederlag, som Konkurrencerådet også kom med anbefalinger til. Det er min opfattelse, at der er fundet gode løsninger, som sikrer, at de advokatetiske regler følger med tiden uden at gå på kompromis med beskyttelsen af forbrugerne.

[Afslutning og overgang til samrådsspørgsmål T]

Med de ord vil jeg runde af for nu i forhold til samrådsspørgsmål I og vende mig mod samrådsspørgsmål T om borgernes mulighed for retshjælp og fri proces i sager mod det offentlige.

[Samrådsspørgsmål T – Udvalget om retshjælp og fri proces]

Først og fremmest tror jeg, at vi alle kan blive enige om, at adgangen til at få prøvet sin ret er en grundsten i en retsstat som den danske.

Det betyder også, at den enkeltes økonomi ikke bør hindre denne adgang – hvis sagen vel at mærke er fornuftig. Sagt lidt anderledes bør økonomi ikke være en hindring for, at de ”rigtige” sager behandles ved domstolene.

Det er derfor afgørende, at vi har en velfungerende ordning for retshjælp og fri proces.

Først og fremmest så de mindre ressourcestærke borgere har mulighed for at gøre deres ret gældende på linje med alle andre. Men også så vi undgår, at juridiske problemer og tvister udvikler sig til en uforholdsmæssig stor ulempe for sagens parter med belastning af samfundsøkonomien til følge.

[Udvalget om retshjælp og fri proces]

Derfor tager jeg det også alvorligt og lytter til, at der i artiklen, som samrådsspørgsmålet henviser til, bliver peget på et behov for at styrke borgernes adgang til at få fri proces i sager mod det offentlige.

Behovet for at forbedre retshjælpsordningen er baggrunden for, at min forgænger i april 2020 nedsatte et lovforberedende udvalg. Udvalget skal gennemgå de ordninger, der gælder i dag for retshjælp og fri proces, og komme med anbefalinger til, hvordan vi kan gøre ordningerne bedre.

Udvalgets overvejelser og anbefalinger skal tage udgangspunkt i, at personer med mindre gode økonomiske

forhold skal have mulighed for at føre retssag på linje med dem, der har bedre økonomiske forhold.

Bl.a. skal udvalget se nærmere på muligheden for at forenkle processerne for tildeling af offentlig retshjælp og fri proces. Ligesom det skal se nærmere på, hvordan ordningerne spiller sammen med private retshjælpsforsikringer.

[Status på arbejdet i udvalget]

Ifølge kommissoriet skulle udvalget så vidt muligt have afsluttet sit arbejde inden sommerferien 2022.

Desværre blev udvalget ramt af de uforudsete udfordringer, som covid-19 også medførte for mange andre dele af samfundet.

Justitsministeriets rolle i forbindelse med håndteringen af covid-19 bevirkede, at udvalgsarbejdet blev sat i bero frem til efteråret 2021, hvor udvalget genoptog sit arbejde.

På grund af forsinkelsen besluttede Justitsministeriet at udsætte fristen for udvalgsarbejdet til sommeren 2023.

Det er selvsagt ærgerligt, at det har været nødvendigt med en fristudsættelse. Men udvalget foretager et vigtigt stykke arbejde, der kræver grundighed.

[Det videre forløb]

Jeg er glad for, at udvalget har genoptaget arbejdet, så vi kan komme videre med at sikre bedre muligheder for retshjælp og fri proces.

Det er vigtigt for mig som justitsminister, at vi har en effektiv og velfungerende retshjælpsordning, der sikrer, at mindre ressourcestærke borgere har mulighed for at gøre deres ret gældende på linje med alle andre.

Jeg er meget ambitiøs på udvalgets vegne, og jeg ser frem til at modtage resultaterne af arbejdet, når de foreligger.

Og jeg kan ikke udelukke, at det som følge af udvalgets arbejde kan blive relevant at se på dele af reguleringen på advokatområdet – og herunder Konkurrencerådets anbefalinger – igen.

[Afslutning]

For nu vil jeg give udvalget arbejdsro til at færdiggøre sit arbejde og præsentere sine anbefalinger.

Tak for ordet.